

Me whakahoki mai tētahi tauira o te kōnae rorohiko ki a au. Māku ā koutou kōrero e kohikohi ki te wāhi kotahi. Ki te nui ngā kōrero ka whakahokia mai, māku e whakarārangi ki ētahi kōpae, ka tuku atu ai ki ngā kura reo Māori, me ērā atu e whaiwāhi mai ana.

Me pēhea te whakahoki i ngā kōrero ki Te Taura Whiri i te Reo Māori?

E rua ngā huarahi e āhei ai te kaupapa ki te whakahoki i tāna i patopato ai ki Te Taura Whiri:

i. me whakahoki mai ki te “Wahapū” a Richard Benton. Me he pouwhāhi (modem) tāu, me tuku ā-pouwhāhi ki te “Wahapū”. Kua oti kē i a ia tētahi wāhi kōnae te whakarite mō tēnei kaupapa, ko “Taikaka” te ingoa.

ii. mehemea kāore āu pouwhāhi, me tuku mai tētahi kōpae rorohiko me ngā kōrero i patohia e mau ana. Māku ngā kōrero e tango mai, ka whakahoki ai i tō kōpae.

TE MATATAU KI TE REO

He mea tuhi noa tēnei hei whakahoki i te tono mai a wai ake kia takoto i te Taura Whiri he kōrero e whakaahua ana i tēnei mea, i te matatau o te tangata ki te reo Māori. Nō mātou noa iho ēnei huatau, ā, ehara pea i te mea kei te kapi katoa ngā wāhanga katoa o tēnei kīrehe, o te matatau, i ēnei kupu ouou nei. Heoi anō rā, tērā pea he tāngata kei waenganui i a koutou e hiahia ana kia mōhio ki ngā huatau o te Taura Whiri ki tēnei kaupapa.

HE PAEARU HEI INE I TE MATATAU O TE TANGATA KI TE REO MĀORI

E kīa ai e tino matatau ana te tangata ki te reo Māori, me mātua eke ngā paearu e whakarārangitia ake nei:

✧ KO TE TAKOTO, KIA TIKA

“He iti hoki te mokoroa nāna i kakati te kahikatea.”

Ko te takoto tika o te kupu te uho o te reo, ā, he rite te takahi i ngā ture whakatakoto kupu ake o te reo Māori ki te mahi a te mokoroa. Ki te kore e patua tēnei ngārara kia mate, ko tōna otinga atu, ka noho te reo hei kai noa iho mā te tunga.

Ko te āhua nei, i takea mai te nuinga o ēnei momo hapa i te matatau o te kaikōrero ki te reo Pākehā. Ki te kore e parea atu ēnei nuka a tērā o ngā reo, ka ngaro haere ngā whakatakoto Māori taketake ake, ā, ka rite te āhua o te reo Māori ki tō te reo Pākehā; ko ngā kupu noa iho ka āhua Māori mai. Whakatuathea ana tērā.

NGĀ WĀHI E KAHA ANA TE PATUA:

- te whakamahi i ēnei: *ki / i / mō / mā*
- te whakamahi i ēnei: *kia / ki te / hei*
- te whakamahi i te kupu ‘ai’
- te whakamahi i te *whakahāngū*
- te whakamahi i ngā *kupu whakakāhore*
- (e hia kē mai nei ngā wāhi i tua atu i ēnei kei te kaha te tāronatia)

✧ KO TE KUPU, KIA TIKA

Me puta te kupu whai tikanga tōtika i te wāhi tōtika. Ki te hē tā te kaikōrero kapo atu i te kupu, he pōhēhē nōna koinā kē te kupu tika hei whakaahua i tētahi āhuatanga, he tino tohu tērā kāore te tangata i te tino matatau ki te reo.

HEI WHAKATAUIRA NOA ĒNEI I TĒNEI MOMO HAPA:

- *ā / ō*
- *tātou / mātou*
- *reira / konā*
- ngā kupuāhua: *tika / pai, pakaru / whati / motu, ngāwari / ngohe, ...*
- *tawhito / o ngā tau o mua atu (=’erstwhile’)*